falun.se

Falu kommun

Årsplan med budget 2026–2028

Beslutad av kommunfullmäktige den 17 juni 2025 § 150

Reviderad den 20 november 2025 § 236 och den 29 januari 2026 § 1

Innehåll

Förord – kommunstyrelsens ordförande 3
Styrning av den kommunala verksamheten 4
Den kommunala koncernen 4
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten 4
De helägda koncernföretagens styrning 5
Det politiska styrets prioriteringar november 2025 7
Planeringsförutsättningar 2026 – 2028 11
Befolkningsutveckling 11
Den makroekonomiska utvecklingen 12
Utvecklingen av Falu kommuns ekonomi 13
Finansiella mål för god ekonomisk hushållning 15
Ekonomisk sammanställning 17
Sammanfattning av satsningar och prioriteringar per nämnd för 2026 17
Driftramar för budget 2026 och ekonomisk plan 2027 och 2028 22
Investeringar 2026 – 2030 23
Resultaträkning 2026–2028 27
Balansräkning 2026–2028 28
Kassaflödesanalys 2026–2028 28

Förord – kommunstyrelsens ordförande

Vi befinner oss tyvärr i ett fortsatt tufft ekonomiskt läge. Inflationen och ränteläget utmanar inte bara hushållens och företagens ekonomiska vardag utan även kommunens ekonomi på ett genomgripande sätt. Det låga ränteläge som vi under det senaste decenniet sett som normalt förespås inte komma tillbaka. Att en större del av kakan även fortsättningsvis kommer behöva gå till räntekostnader, i kombination med en åldrande befolkning, leder fram till slutsatsen att storleken på kommunens kostym behöver ses över. Vår nya verklighet innebär både utmaningar i bemärkelsen att få pengarna att räcka till och möjligheter i bemärkelsen att med utgångspunkt i jämförelsen med andra jämförbara kommuner bygga en än mer effektiv och ändamålsenlig organisation.

De vägledande principer som ligger till grund för de omprioriteringar som kommer behöva göras är följande;

- prioritera satsningar som på sikt leder till effektiviseringar och
- utgå från nivån för vad som krävs enligt lag
- fokus på kärnverksamhet

Ekonomiska utmaningar till trots så behöver vår organisation ta steg för att bli mer digital. Syftet med att skjuta till ytterligare medel för digital utveckling handlar både om att effektivisera vår organisation idag genom att lösgöra mer tid för de uppgifter där kontakt mellan människor är nödvändig och om att stå rustade inför framtiden. Trycket på vår kommunala välfärd kommer förändras inom loppet av några mandatperioder. Därför är det särskilt viktigt att börja omställningen här och nu och att fokusera på de verksamhetsområden där en digitalisering kan göra störst skillnad.

När resurserna tryter så måste ansvar tas för att nyttjandet av välfärden idag inte ska gå ut över kommande generationers möjlighet till densamma. Samtliga nämnder ges genom denna budget i uppgift att genomlysa vad som görs idag för att säkerställa en hållbar verksamhet över tid. Förutom nämndspecifika åtgärder behöver särskild vikt läggas på processer som berör flera nämnder, för att därigenom hitta områden där man tillsammans kan jobba smartare. Ett omtag i arbetet med att granska verksamheter utifrån perspektivet *icke lagstadgat* och *kostnadsbild jämfört med andra kommuner* behöver göras och presenteras för politiken.

I allt detta svåra så måste vi fortsatt ”hålla ögonen på bollen” och påminna oss själva om vad som är ”meningen med föreningen”. För oss handlar det om att ha ett tydligt fokus på kärnverksamheten. Begränsade resurser till trots måste våra avvägningar handla om att prioritera verksamhet som ligger medborgarna nära före verksamhet som ligger långt bort.

Klimatomställningen är vår tids ödesfråga. Falu kommun ska ta ansvar och göra sin del för att bidra till den gröna omställningen för hållbar utveckling. Genom en ökad takt i klimatomställningen ska Falu kommun självklart vara en del av Sveriges resa mot att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045.

Falu kommun är en kommun med jämförelsevis goda förutsättningar. Vi har en hög sysselsättning jämfört med andra, ett starkt och brett näringsliv med en blandning av många små- och medelstora företag, ett rikt kultur- och fritidsliv och många aktiva föreningar som skapar en stabil grund för gemensam utveckling. Med samarbete och samverkan som ledord för det arbete vi har framför oss så är det politiska styrets övertygelse att kommande verksamhetsår kommer innebära ytterligare steg i rätt riktning.

Liza Lundberg (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Styrning av den kommunala verksamheten

Den kommunala koncernen

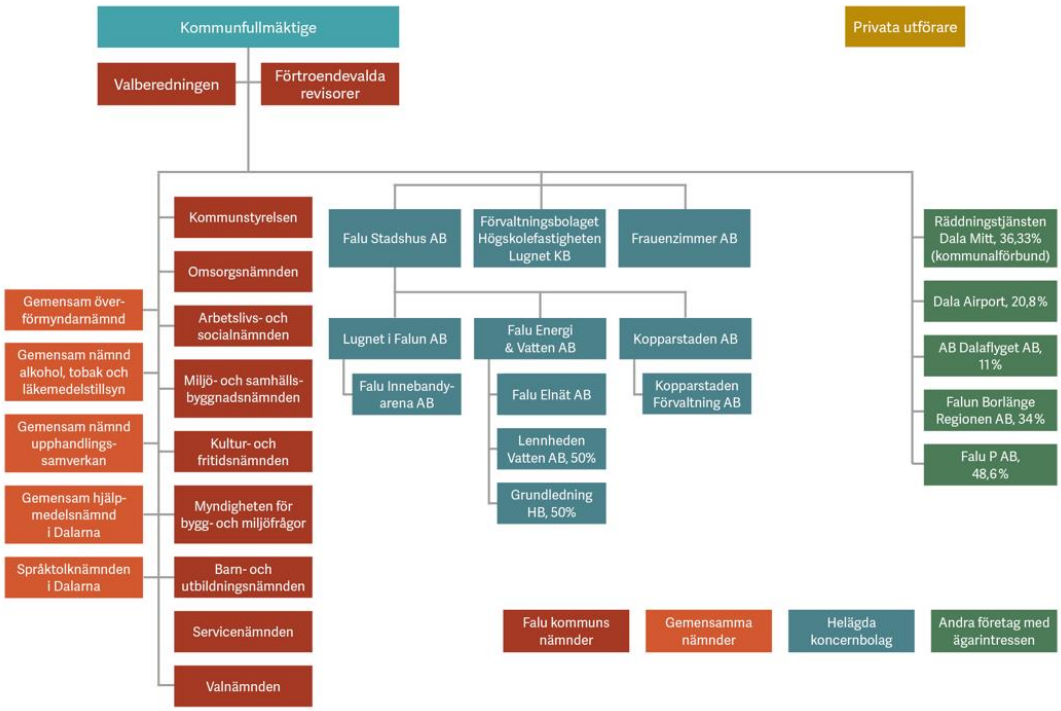

* Fr o m 2026-01-01 äger Falu kommun 0% i AB Dalaflyget och ägandet i Dala Airport AB uppgår till 12,5%.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrmodellen ska säkerställa att den politiska viljeriktningen får genomslag i verksamheterna, att verksamheterna håller en god kvalitet, och att den ekonomiska hushållningen säkras.

Planering

Planering sker både långsiktigt, över en mandatperiod och per år. Med lång sikt avses den kommunövergripande visionen, målarbete med Agenda 2030, översiktsplan samt kommunövergripande program.

För varje mandatperiod upprättar den politiska ledningen ett Program för mandatperioden där den politiska viljeriktningen framgår. Där tydliggörs vilka prioriteringar som gäller för att uppnå målsättningen i den långsiktiga planeringen. I programmet uttrycks även kommunfullmäktiges mål, och till varje mål finns ett antal indikatorer som följs upp regelbundet. Beslut om mandatperiodsprogrammet tas senast i januari året efter valår. Det nuvarande programmet för mandatperioden beslutades av kommunfullmäktige i april 2023.

Enligt kommunallagen ska kommunen varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår). De politiska prioriteringarna för nästkommande år och de två efterföljande åren fastläggs i en Årsplan med budget (detta dokument) som beslutas av kommunfullmäktige i juni året före budgetåret. Vid behov kan en revidering av Årsplan med budget ske under hösten med beslut i kommunfullmäktige i november.

På en mer detaljerad nivå upprättar respektive nämnd en verksamhetsplan. Verksamhetsplanen utgår ifrån programmet för mandatperioden och kommunfullmäktiges mål samt antagen budget. Varje nämnd har också möjlighet att lägga till egna verksamhetsmål. För att skapa långsiktiga

planeringsförutsättningar även för nämnden gäller verksamhetsplanens mål under hela mandatperioden.

Uppföljning

Uppföljning av budget och verksamhetsplaner sker två gånger om året, i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

Delårsrapporten upprättas per 31 augusti och är en förenklad rapport med uppföljning av mål, verksamhet och resultat. Delårsrapporten innehåller även en ekonomisk redovisning och finansiell analys.

Ett enskilt år följs upp i kommunens årsredovisning. I årsredovisningen beskrivs utfallet av verksamheten både kvantitativt och kvalitativt. Årsredovisningen ska också ge förtroendevalda en uppföljning och analys av måluppfyllelsen utifrån de mål som angavs i Programmet för mandatperioden och i Årsplan med budget.

Utöver detta så görs det under året uppföljning av främst ekonomi och personal i två periodrapporter. Periodrapporterna redovisas per 30 april samt 31 oktober.

De helägda koncernföretagens styrning

En väsentlig del av den kommunala verksamheten bedrivs i bolagsform. Verksamheten i dessa bolag syftar till att skapa nytta för kommunen och kommuninvånarna på ett så effektivt sätt som möjligt. Stora ekonomiska värden är samlade i bolagen och bolagens ekonomiska utveckling har kommit att få en allt större betydelse för kommunens ekonomi. Det är därför viktigt att även den verksamhet som bedrivs i bolagsform samordnas med kommunens övriga verksamhet.

Falu kommun har strukturerat de väsentliga helägda aktiebolagen i en bolagskoncern med Falu Stadshus AB som moderbolag. Genom moderbolaget utövas den operativa ägarstyrningen och samordningen av koncernen. Dotterbolag till Falu Stadshus AB är:

- **Falu Energi & Vatten AB**, 100 procent. Bolaget är, tillsammans med sina dotterbolag, en helägd kommunal energibolagskoncern. Koncernen bedriver verksamhet inom produktområdena el, elhandel, stadsnät, kraft, pellets, värme och kyla, återvinning och vatten.
- **Kopparstaden AB**, 100 procent. Bolaget äger och förvaltar fastigheter, i huvudsak bostäder, i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip.
- **Lugnet i Falun AB**, 100 procent. Bolaget äger och förvaltar fastigheter och anläggningar inom Lugnet-området i Falun.

Bolagens styrning utgår från kommunens företagspolicy som är gemensam för hela kommunkoncernen och de bolagsordningar och ägardirektiv som kommunfullmäktige beslutat om för respektive bolag

Bolagens budgetar för 2026 och ekonomiska planer för 2027 och 2028 kommer att fastställas av respektive bolagsstyrelse under hösten. Gällande dessa år utgörs beloppen i tabellerna för bolagens ekonomiska utveckling och investeringar av de preliminära uppgifter som rapporterats in för respektive bolag i oktober 2025.

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Inom kommunkoncernen finns gemensamma prioriterade målområden för både finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. För bolagen anges målsättningarna i ägardirektiven. För såväl de helägda bolagen som för kommunen anges finansiella mål kopplat till resultat och soliditet. Kommunfullmäktiges prioriterade målområden riktar sig till både den kommunala

organisationen och de kommunala bolagen. Utöver dessa kan bolagen utfärda egna kompletterande riktlinjer och mål för finansiell planering. Respektive styrelse har ett självständigt ansvar för bolagets finansiella verksamheter och risker. Uppföljning av de kommunala bolagens finansiella mål sker i samband med årsredovisningen.

I de ägardirektiv som kommunfullmäktige fastställt för respektive bolag anges följande finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Målen avseende resultatnivå/avkastning syftar till att säkra en tillräcklig resultatnivå för att kunna finansiera investeringar och därmed minska lånebehovet. Avkastningskrav innebär inte ett krav om utdelning eller koncernbidrag utan i förekommande fall hanteras detta i särskild ordning.

	Kopparstaden AB		Falu Energi & Vatten AB		Lugnet i Falun AB	
	Mål	**Utfall 2024**	**Mål**	**Utfall 2024**	**Mål**	**Utfall 2024**
Resultatnivå/avkastning *Avkastning på totalt kapital beräknas som resultat före skatt plus räntekostnaderna dividerat med totalt kapital*	3,0%	3,6%	6,0% *(exkl taxefin vht)*	6,8%	Max 0,5% (mot Falu kommun) *	1,9%
Resultat/avkastning gentemot externa parter (avser Lufab) *Avkastning på totalt kapital beräknas som resultat före skatt plus räntekostnaderna dividerat med det kapital som härrör sig till verksamhet gentemot externa parter.*	-	-	-	-	Minst 5%	4,3%
Soliditet *Soliditeten beräknas som eget kapital dividerat med balansomslutning*	25,0%	40,0%	25,0%	40,6%	5,0%	2,0%

** Avkastning på totalt kapital beräknas som resultat före skatt inkl räntekostnaderna dividerat med det kapital som härrör sig till verksamhet gentemot Falu kommun.*

Ekonomisk utveckling (belopp i mnkr)

Samtliga bolag visar fortsatt på en stabil verksamhet med god ekonomi. Preliminär budget för 2026 och flerårsplan för 2027–2028 visar att resultatet efter finansnetto ligger på de nivåer som framgår av bolagens ägardirektiv.

	Kopparstaden AB					Falu Energi & Vatten AB					Lugnet i Falun AB				
	Bokslut 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Bokslut 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Bokslut 2024	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter	548	571	596	606	623	1 303	1 355	1 306	1 369	1 435	80	92	91	94	96
Verksamhetens kostnader	-441	-469	-484	-497	-515	-1 127	-1 197	-1 133	-1 195	-1 260	-63	-66	-67	-69	-71
Finansnetto	-33	-33	-38	-46	-54	-19	-19	-23	-24	-25	-19	-19	-20	-21	-21
Resultat efter finansnetto	**74**	**69**	**74**	**63**	**54**	**157**	**139**	**150**	**150**	**150**	**-2**	**7**	**4**	**4**	**4**

Avseende soliditetsmålen uppnår både Falu Energi & Vatten AB och Kopparstaden AB de målnivåer som anges i ägardirektiven. Lugnet i Falun AB har en långsiktig plan för att öka soliditeten.

Det politiska styrets prioriteringar november 2025

De ekonomiska förutsättningarna för verksamhetsår 2026 har inte ändrats nämnvärt sedan budgetbeslutet i kommunfullmäktige i juni 2025. Vi ser dock en möjlighet att justera budgeten och nå ett något högre resultat och landar på 1,5 procent i budgeterat resultat av skatter och utjämning för verksamhetsår 2026.

För efterföljande år i planperioden (2027 och 2028) så budgeterar vi för ett betydligt högre resultat, så att snittet per år ligger på 2,5 procent i budgeterat resultat av skatter och utjämning. Det är 0,5 procent högre än de av fullmäktige beslutade 2 procenten men givet kommunens investeringsbehov och ett fortsatt relativt högt ränteläge så ser vi det som nödvändigt.

På grund av en oväntad negativ befolkningsutveckling behöver vi justera det antagande som låg till grund för budgeten 2026. Vi tar även tillfället att redan nu justera antagandena för hela budgetperioden. I faktiska siffror innebär detta att vi justerar ner antagandet för 2026 till 59 850 invånare. Vidare justerar vi antagandet för 2027 från 60 050 till 59 950 och antagandet för 2028 från 60 150 till 60 000.

Kommunstyrelsens IT-avdelning har signalerat behov av mer resurser för att dels kunna fortsätta med ytterligare digitaliseringssatsningar (4,5 miljoner ligger sedan tidigare på ram för digitalisering), dels uppgradering av IT-säkerheten. Här ser styret ett behov av tydligare nyttokostnadsanalyser innan beslut kan tas.

Kostnader för datakommunikationsutrustning och licenser kommer behöva hanteras under 2026 men exakt hur får vi återkomma till efter en översyn av IT-debiteringsmodellen. Tanken med översynen är att modellen för IT mer ska likna den nya hyresmodellen. De totala kostnaderna för IT-säkerhet inklusive licenser/hårdvara som aviserats (ca 10 mnkr) tar vi höjd för i kommunstyrelsens reserv för utveckling och oförutsedda händelser.

I och med att resursskolan nu är i full gång för vi över de kvarvarande driftsmedel som tidigare placerats i kommunstyrelsens utvecklingsreserv, 4 mnkr flyttas från reserven till Barn- och utbildningsnämndens ram.

Då avtalet med Fotbollsvår nu är undertecknat och klart flyttas även de resterande 2 mnkr avsatta för verksamheten från utvecklingsreserven till Kultur- och fritidsnämndens ram.

Omsorgsnämndens verksamhet är jämfört med exempelvis skolans verksamhet volymmässigt svår att göra antaganden om. För innevarande verksamhetsår ser vi en stor skillnad mellan förväntad volym och faktisk volym vilket leder till att verksamheten förväntas göra ett positivt resultat på närmare + 30 mnkr. Samtidigt har verksamheten (2024 års siffror i Kolada) en, jämfört med andra jämförbara kommuner, relativt stor nettokostnadsavvikelse. Det gör att styret föreslår ytterligare en justering av Omsorgsnämndens ram med -5 mnkr vilket motsvarar ca 0,3 procent av den totala budgeten för verksamheten.

En positiv förändring som skett sedan juni och som bör nämnas är att intäkterna från exploateringar förväntas öka med 10 mnkr för 2026.

Några justeringar har gjorts i investeringsbudgeten och som vi särskilt vill omnämna är investeringsmedel för renovering av Vikaskolan och ytterligare investeringsmedel för att fullfölja arbetet Cykelplanen.

Följande ställningstaganden beaktades i KF i juni 2025

De ekonomiska förutsättningarna för verksamhetsår 2026 har visat sig bli betydligt tuffare än väntat. Färre arbetade timmar gör att skatteprognosen skrivs ner med -28 miljoner och utöver det minskar kommunens intäkter med -11 miljoner till följd av en sämre befolkningsökning än väntat. Samtidigt som vi ser ett något bättre ränteläge så förväntas inte räntan återgå till de historiskt låga nivåer vi sett under ett antal år. Det innebär att räntekostnaderna även fortsatt kommer ta en väsentlig del av kommunens ekonomiska utrymme i anspråk.

Befolkningsprognoser är alltid svåra att sia om men viktiga att få rätt då 100 invånare fler eller färre motsvarar ungefär 6,5 miljoner plus eller minus i skatteintäkter. Förrförra året (2023) stack Falun och Ludvika ut som de enda kommunerna i Dalarna med en befolkningsökning. Den politiska förväntan var då att den negativa trenden vänt och att inflyttning till följd av bland annat nya företagsetableringar och redan etablerade företags expansioner skulle bidra till en positiv utveckling där Falun på sikt arbetade sig tillbaka till den ökningstakt vi tidigare varit vana med.

Men dessvärre fortsätter befolkningsprognoserna gå kräftgång. 2024 innebar återigen en minskning i antalet Falubor med 41 personer jämfört med 2023 som innebar en ökning med 168 personer. För innevarande år, vilket utgör beräkningsunderlaget för 2026, så ser vi ut att pricka rätt men inför 2027 så kan vi återigen behöva ompröva vår förväntade ökningstakt. Huruvida en omprövning blir aktuell är svårt att svara på tidigt på året och därför hänskjuter vi en eventuell justering för 2027 till beslutet om ändringsbudget i november 2025.

Den stora skillnaden mellan efterfrågade resurser och tillgängliga resurser innebär ett fortsatt stort förändringstryck på våra verksamheter. Samtidigt som vi har ett behov av att under mandatperioden kompensera för det lägre resultat som 2023 års årsbokslut inneburit, så ger inte förutsättningarna 2026 oss fullt ut den möjligheten. Vi budgeterar därför på ett något lägre resultat, 68 miljoner, vilket motsvarar 1,4 procent i budgeterat resultat av skatter och utjämning. För efterföljande år i planperioden (2027 och 2028) så budgeterar vi för ett något högre resultat så att snittet per år motsvarar de av fullmäktige beslutade 2 procenten.

Den försämrade skatteprognosen (-39 miljoner) för nästkommande år gör att nya satsningar enkom kan möjliggöras genom omfördelning av befintliga resurser. En analys har gjorts var denna omfördelning gör mest nytta och minst skada och den slutsats som dragits är att det givet omsorgens relativt omfattande positiva resultat för 2024 går att i ungefärlig motsvarande storlek justera ner deras ram.

Omsorgen fick ett ramtillskott på 100 miljoner (motsvarar 7 procents ökning) 2024 och gjorde då ett positivt resultat på 39 miljoner. Innevarande år, 2025, ökas ramen med ytterligare 50 miljoner. På två år handlar det alltså om en ackumulerad ökning av omsorgens ram med mer än 150 miljoner vilket motsvarar 10 procent. Givetvis är detta kopplat till ett analyserat och dokumenterat behov men den kraftiga minskningen (som inte är Falu-specifik utan en nationell trend) och som innebär att antalet individer i behov av omsorg inom åldersspannet 80–87 år minskat från tidigare 30 till nu 18 procent, gör att effekter av tidigare felaktigt dimensionerade budgetar nu behöver hanteras.

Minskningen möjliggör en omfördelning av medel till skolans verksamhet. Här ser vi till skillnad från andra verksamheter att grundskolan i Falun ligger lägre i medelstilldelning jämfört med andra kommuner. Det finns många barn och ungdomar med olika typer av utmaningar i Faluns skolor. Målet med omfördelningen från omsorgen till skolan är att möjliggöra för att öka stödet till barn med särskilda behov och därigenom en förbättrad lärmiljö för alla.

Utpekade medel för särskilda satsningar placeras i budgetposten Kommunstyrelsens reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser. Ansvaret för genomförandet av

utvecklingssatsningarna ligger fortsatt på nämnderna som vid igångsättande äskar de utpekade medlen från kommunstyrelsen.

Den politiska majoritetens budget delas upp i rubrikerna förlängda satsningar, nya satsningar och prioriteringar. Indelningen syftar till att tydliggöra vilka satsningar som ligger kvar från föregående år, vilka satsningar som är nya i kommande års budget och vilka prioriteringar den politiska ledningen vill se ska genomföras genom tillskapade av ett reformutrymme inom befintlig ram.

Exempel på förlängda satsningar är läsa-, skriva-, räkna-satsningen i skolan, landsbygdsutveckling digitalisering, samordnare för arbetet med handlingsplanen för våld i nära relationer, och skyddat boende kopplat till våld i nära. Exempel på nya satsningar är framför allt ramförstärkningen till skolan med syfte att motverka ”skolmisslyckanden”. Exempel på nya prioriteringar är ökad kostnadseffektivitet inom hemtjänsten och missbruksverksamheten.

Årsskiftet 2023/2024 genomfördes en organisationsförändring som innebar att näringslivsfrågorna fördes över från miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen till kommunstyrelseförvaltningen. Ytterligare steg i att hitta en organisering av kommunstyrelsens verksamheter som matchar övriga verksamheters behov kommer att tas under 2025 vilket i sin tur kommer att skapa möjligheter för fortsatta effektiviseringar.

Investeringar i urval

När omgivningarna drar i handbromsen är det extra viktigt att Falu kommun genom sina investeringar bidrar till att de ekonomiska hjulen fortsätter snurra. Samtidigt är det viktigt att de investeringar som genomförs inte leder till en för hög belåning och därmed driftskostnad över tid. En viktig princip för det fortsatta arbetet med investeringsbudgeten blir därför att begränsa omslutningen på genomförda investeringar för planperioden 2026–2028 till 1,5 miljarder.

Arbetet med att förbättra de prognoser som görs kopplat till kommunens investeringar behöver fortsätta. Nästan lika viktigt som att inte överskrida 1,5 miljarder under planperioden är att inte underskrida nivån, för investeringar i välfärdens infrastruktur behövs.

Syftet med denna princip är både att ”platta” den kommunalt finansierade investeringskurvan och minska den finansiella belastningen samtidigt som den skapar en större en flexibilitet inom investeringsbudgeten.

Vi vet att komplexiteten kopplat till större byggprojekt kan leda till att planerade investeringar innevarande budgetår uteblir. Det tar vi höjd för genom att lägga en högre investeringsbudget än de motsvarande 1,5 miljarderna för planperioden 2026–2028. Detta skapar en behövlig flexibilitet men pekar samtidigt på att uppföljningen och arbetet med prognoser blir avgörande för att inte hamna i ett läge där investeringar överstiger 500 miljoner i snitt per år.

Bland de planerade investeringarna under perioden 2026 - 2030 kan nämnas:

- Nya skolor och förskolor
- Resursskola
- Anpassad grundskola
- Ökade investeringar i utbyggnaden av gång-, cykel- och säkra skolvägar

Planerade investeringar redovisas i avsnitt Investeringar 2026–2030 på sidan 23.

Integrerade fokusområden

Det politiska styret vill särskilt peka på *kompetensförsörjning* och *hållbar utveckling* som två områden av särskild vikt för det fortsatta arbetet med att utveckla kommunorganisationen.
Att kompetensförsörja välfärden är en stor utmaning redan idag men även när vi blickar framåt. Med en åldrande befolkning, ökade pensionsavgångar och färre i arbetsför ålder står vi inför en dubbel svårighet; sämre förutsättningar att finansiera välfärden samtidigt som det kommer bli svårt att säkerställa att rätt kompetens finns på rätt plats.

I Falu kommun pågår arbetet med att ta fram en kommunövergripande kompetensförsörjningsstrategi. Strategin ska bidra till att hela kommunorganisationen ska göra kloka vägval idag med syfte att ge oss bättre förutsättningar att kompetensförsörjas i framtiden. Det handlar om allt från att främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning, friskfaktorer, chefers förutsättningar att leda, teknikens möjligheter med mera.

Det kommande arbetet kommer behöva genomsyra hela kommunorganisationen. Detta innebär i nuläget inga särskilt utpekade satsningar utan är ett arbete som måste integreras i ordinarie verksamhet.

Falu kommun strävar efter att vara en föregångare inom hållbar utveckling, med fokus på att tillfredsställa dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter till sina. Vårt arbete bygger på tre dimensioner: social hållbarhet, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Programmet för mandatperioden har utarbetats med en tydlig koppling till Agenda 2030. När mandatperiodsprogrammet omsätts till verksamhetsplaner, och i nästa led handlingsplaner, konkretiseras vad som ska göras ute i verksamheterna. Hållbarhetsperspektivet ser olika ut från verksamhet till verksamhet men går som en röd tråd och genomsyrar hela organisationen.

I ett läge där ekonomin är utmanande, där fler vänder sig till vår socialtjänst för olika typer av stöd och stöttning och där vi ser att vi behöver ta ytterligare steg för att minska klimatavtrycket – då behöver hållbarhetsarbetet re-vitaliseras. Exempel på denna re-vitalisering är bland annat det nyligen initierade arbetet kopplat till cirkulär ekonomi inom våra byggprocessers samtliga skeden. Ett annat exempel är det fortsatta arbetet med att bilda naturreservat och att Falu kommuns markresurser inventeras för att utröna om vi kan öppna egna marker för betande djur i syfte att öka den biologiska mångfalden och skapa reseliens och högre självförsörjningsgrad i förlängningen.

Genom detta särskilda utpekande i budgetdokumentet vill vi bidra till att nämndernas arbete med uppföljning av sina respektive verksamhetsplaner leder till kompletterande beslut om åtgärder i de fall där målen riskerar att inte nås.

Planeringsförutsättningar 2026 – 2028

Befolkningsutveckling

Faluns befolkning ökade kraftigt 2016–2019. Därefter har tillväxten bromsat in och sedan 2019 har antalet folkbokförda stigit med 539 personer. Under 2024 minskade befolkningen med 41 st. Den minskade befolkningen under 2024 beror dels på att det föds färre barn i Falu kommun än tidigare, dels på att det varit en större inrikes utflyttning än väntat.

Befolkningsutvecklingen i Falu kommun förväntas vara positiv. Det är främst ett positivt flyttnetto som väntas driva befolkningstillväxten, extra pådrivet av de nyetableringar som görs i kommunen och dess närområde. Födelsenettot förväntas vara negativt under hela prognosperioden. Detta på grund av att det genom hela prognosperioden förväntas avlida fler per år, men också till följd av att de senaste årens lägre barnafödande beräknas hålla i sig en längre tid.

Befolkningen förväntas växa från 59 945 personer år 2024 till 60 800 personer år 2038.

Beräkningarna i budgeten för 2026 baseras på en befolkning på 59 850 personer per 1 november 2025. Åren därefter antas en befolkningsökning med 100 invånare mellan 2026 och 2027 och med 50 invånare mellan 2027 och 2028.

De antaganden som gjorts om befolkningsutvecklingen baseras på SCB:s (Statistiska centralbyråns) befolkningsprognos 2024 tillsammans med de nyetableringar som kommunicerats (till exempel Dalregementets återetablering). Prognosen sträcker sig tjugo år framåt i tiden och baseras på det senaste årets befolkning i kommunen, följt av antaganden om framtida fruktsamhet, dödsrisker, inflyttning och utflyttning.

Det rådande läget i omvärlden gör det fortsatt svårt att bedöma den framtida befolknings-utvecklingen. Hur länge den lägre fruktsamheten kommer att bestå och vilken påverkan Dalregementets återetablering i Falun kommer att få på kommunens befolkningstillväxt är svårt att förutse. Prognosen är därför behäftad med mycket stor osäkerhet.

Befolkningsförändringar i olika åldrar

Nedan redovisas befolkningsförändringar uppdelade i olika åldersintervaller. Under perioden 2024-2038 bedöms befolkningen i Falu kommun öka med ca 890 personer. I likhet med tidigare prognoser ser vi en stor ökning för gruppen äldre i intervallet 80–89 år. Gruppen bedöms öka med drygt 1 100 personer (32 procent) mellan åren 2024 och 2038, samtidigt som gruppen 90 år och äldre också ökar markant. Dessa ökningar ställer fortsatt stora krav på den kommunala äldreomsorgen i form av både hemtjänst och särskilt boende. En fortsatt låg fruktsamhet under prognosperioden gör att antalet elever inom grundskolan (6–15 år) bedöms minska med 1 300 barn fram till år 2038. Utmaningen blir dock att elevminskningen inte sker på ett och samma ställe utan att den fördelas över hela kommunen. De nya områden som växer fram kan också ge en ökning av antalet barn.

Från 2024 till 2038 beräknas antalet personer i arbetsför ålder öka med 4,1 procent. Under början av prognosperioden kommer försörjningskvoten, det vill säga hur många Falubor i icke arbetsför ålder varje Falubo i arbetsför ålder ska försörja, att kulminera för att sedan minska. Trots att försörjningskvoten faller tillbaka kommer den ändå att vara på en hög nivå. Situationen där färre ska försörja fler i icke arbetsför ålder leder till att skatteintäktsutvecklingen blir svag eller till och med negativ sett till det totala antalet invånare. Den här utvecklingen leder också till brist på arbetskraft.

Tabell 1 Befolkning uppdelad i åldersgrupper - prognos 2025

År	Ålder											Summa
	0	1-5	6	7-15	16-19	20-29	30-49	50-66	67-79	80-89	90+	
2024	532	3212	726	6591	2903	5987	15289	11753	8807	3501	644	59945
2025	523	3089	696	6564	2897	6039	15259	11744	8652	3716	671	59850
2026	511	2952	716	6562	2965	6007	15317	11771	8513	3927	707	59950
2027	507	2859	660	6550	3017	6134	15281	11777	8358	4121	737	60000
2028	503	2799	630	6482	3062	6251	15369	11767	8242	4243	792	60140
2029	508	2744	617	6454	2988	6337	15405	11781	8107	4426	843	60212
2030	515	2730	582	6341	3030	6489	15335	11826	8021	4533	877	60279
2031	522	2719	582	6205	3015	6600	15324	11762	8052	4600	899	60281
2032	532	2728	571	6051	3018	6686	15293	11748	8023	4690	942	60282
2033	543	2751	566	5948	3042	6661	15327	11718	8012	4715	1004	60286
2034	558	2799	562	5789	3040	6786	15385	11653	8047	4688	1112	60421
2035	564	2857	568	5661	3026	6799	15422	11755	7998	4705	1200	60556
2036	573	2914	576	5520	3011	6959	15369	11856	7956	4681	1279	60693
2037	582	2972	586	5443	3003	6958	15366	12053	7880	4648	1347	60837
2038	587	3017	596	5396	2888	6956	15397	12042	7969	4597	1388	60834
2024-2038	55	-195	-130	-1195	-15	969	108	289	-838	1096	744	889
2024-2038	10,3%	-6,1%	-17,9%	-18,1%	-0,5%	16,2%	0,7%	2,5%	-9,5%	31,3%	115,5%	1,5%

Den makroekonomiska utvecklingen

Sveriges BNP-tillväxt väntas stärkas från andra halvåret 2025 och ytterligare under 2026, främst genom ökad inhemsk efterfrågan. Hushållens konsumtion ser nu ut att öka igen och framåtblickande indikatorer tyder på att hushållen sakta blir mer optimistiska om framtiden. Stigande reallöner, lägre räntekostnader och en expansiv finanspolitik, i och med förslagen i Budgetpropositionen för 2026, pekar mot en tydlig potential för återhämtning av hushållens konsumtion. Budgetförslagen för nästa år, som till stor del är riktade mot hushållen, bidrar till detta. Till följd av global geopolitisk oro bedöms utrikeshandeln däremot bara ge ett begränsat bidrag till tillväxten.

Sysselsättningen har varit stabil under 2025, men antalet arbetade timmar har utvecklats svagt, vilket tyder på ett lågt resursutnyttjande. En tydligare ökning av sysselsättningen förväntas först när BNP-tillväxten tar fart. Under 2026–2028 antas både sysselsättning och arbetade timmar öka, med snabbast tillväxt 2027. Skatteunderlaget beräknas öka med i genomsnitt 4,1 procent per år, vilket motsvarar tidigare tioårsgenomsnitt. I reala termer återhämtas skatteunderlaget starkt efter nedgången 2023–2024, men ännu 2028 beräknas skatteunderlagets köpkraft för kommunsektorn varaktigt vara svagare än den historiska trenden.

Sverige står samtidigt inför betydande demografiska förändringar som påverkar kommunernas planeringsförutsättningar. Antalet barn minskar, medan gruppen i arbetsför ålder växer marginellt. Däremot ökar antalet äldre kraftigt, särskilt personer över 85 år. Dessa förändringar innebär att behovet av välfärdstjänster förskjuts – från skola och barnomsorg till äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Kombinationen av ett svagt skatteunderlag och ökade kostnader för välfärden innebär att kommunerna har begränsat utrymmet att finansiera investeringar med egna medel. Detta ställer krav på strategisk omställning, effektiv resursfördelning och långsiktig planering för att möta framtidens behov.

Skatteunderlagets utveckling

I beräkningarna av kommunens skatteintäkter för åren 2026–2028 används antaganden om utveckling av skatteunderlaget baserad på SKR:s prognos i oktober 2025. Se tabell nedan.

Tabell 1 Skatteunderlagets utveckling, procentuell förändring

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2023–2028
SKR, okt	4,8	3,4	3,8	4,2	4,5	4,1	21,6
SKR, aug	4,8	3,4	3,8	4,2	4,5	4,4	22,1
ESV, sep	4,8	3,5	3,3	4,5	4,8	3,8	21,4
Reg, sep	4,8	3,4	3,9	4,5	5,1	3,8	22,5

Källa: Ekonomistyrningsverket, Regeringen, SKR.

Avmattningen på arbetsmarknaden med fallande sysselsättning höll tillbaka skatteunderlagstillväxten i fjol. Utfallet för slutet av 2024 visade på en återhämtning för svensk ekonomi, där det sista kvartalet gav ett lyft i lönesumman. För helåret 2024 bedöms dock skatteunderlagstillväxten landa på svaga 3,7 procent, främst till följd av nedgången i antalet arbetade timmar.

Den tidigare förväntade återhämtningen på arbetsmarknaden uteblir i år, men antalet arbetade timmar vänder ändå med svag övertygelse upp. Det, tillsammans med en relativt hög ökning av timlönen, bidrar till att stärka skatteunderlagstillväxten för 2025.

2026 väntas konjunkturuppgången bli mer påtaglig och antalet arbetade timmar ökar då starkare än i år. Återhämtningen fortsätter åren därefter, delvis driven av finanspolitisk stimulans i och med försvarsupprustningen. Som genomsnitt under perioden 2025 – 2028 beräknas skatteunderlaget öka med 4,3 procent per år, vilket är i linje med den genomsnittliga årliga ökningen under tioårsperioden 2015 – 2024 (4,3 procent).

Åren 2023 och 2024 minskade skatteunderlaget i reala termer. Tack vare en återhämtning av skatteunderlagstillväxten och lägre pensionskostnader följs detta nu av en exceptionell real ökning 2025. I genomsnitt stiger det reala skatteunderlaget med 1,7 procent 2024 – 2028. Det är ungefär i linje med ett historiskt genomsnitt. Men det är ändå under den historiska trenden, köpkraften har varaktigt försvagats.

Utvecklingen av Falu kommuns ekonomi

I det följande redovisas ekonomiska nyckeltal utifrån vilka signaler som ges om utvecklingen och därmed kan vara ett hjälpmedel i den ekonomiska planeringen.

Årets resultat

Falu kommun gör bedömningen att ett av de finansiella målen för kommunen bör vara kopplat till kommunens resultatnivå. Långsiktigt bör resultatet uppgå till minst 2 procent av skatteintäkter och utjämning. Motiven till att uppnå ett sådant överskott är framför allt kommande års investerings-behov men också ökade kostnader för avtalspensioner, strävan att stärka soliditeten och en reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser. Kommunens goda resultat under senare år har förstärkt den finansiella förmågan, vilket är positivt med tanke på att läget de närmaste åren fortsatt ser ansträngt ut. Den långsiktiga målsättningen kvarstår och är fortfarande prioriterad. Den största utmaningen blir verksamheternas effektiviseringar och krympning av kostnadsvolymen in i budgeterade driftramar.

Upprättad prognos för helåret 2025 per augusti visar ett överskott om 58 mnkr, vilket är 23 mnkr sämre än det budgeterade resultatet om 81 mnkr. Verksamheterna prognostiserar totalt sett ett överskott på 27 mnkr. Kultur- och fritidsnämnden, miljö- och samhällsbyggnadsnämnden samt arbetslivs- och socialnämnden befarar underskott vid årets slut på sammanlagt 11 mnkr. Detta vägs i första hand upp av att omsorgsnämnden räknar med ett överskott på 27 mnkr och av att 6 mnkr av reserven för oförutsedda händelser inte bedöms inte bli förbrukad under året.

Jämfört med tidigare bedömningar räknar Sverige Kommuner och Regioner (SKR) i sin augustiprognos med en svagare skatteunderlagstillväxt för 2025. Till följd av det beräknas Falu kommuns skatteintäkter för 2025 bli 40 mnkr lägre än budgeterat.

Utveckling av pensionskostnader

Från den 1 januari 2023 gäller ett nytt pensionsavtal, AKAP-KR, som berör i princip samtliga medarbetare inom offentlig sektor. Avtalet innebär en förbättring av pensionsnivåerna för kommunens anställda men det innebär samtidigt kraftigt ökade kostnader, främst under de första åren.

Det nya avtalet omfattar merparten av kommunens nuvarande och framtida anställda. AKAP-KR innehåller endast en avgiftsbestämd del (6% av lönesumman, jämfört med 4,5% samt 31,5% för lönesumman över 7,5 inkomstbasbelopp jämfört med 30% i det tidigare avtalet AKAP-KL), vilket innebär att en större del av kommunens pensionskostnader utbetalas årligen.

Pensionsavtalet KAP-KL kommer fortsatt vara aktuellt för de av kommunens befintliga anställda som omfattas av den förmånsbestämda delen (för löner över 7,5 inkomstbasbelopp) och som gjort valet att stå kvar i detta avtal. Fler arbetstagare än vad som antagits valde att stå kvar i det gamla avtalet, vilket ger att andelen som ligger kvar som avsättning/pensionsskuld ökat.

Det finns även en underliggande ökning av pensionskostnaderna, som blir allt kraftigare då antalet kommunala pensionärer ökar samtidigt som intjänandekostnaderna för de anställda ökar. En bidragande orsak är den statliga karriärtjänstreformen för lärare som medför ökade pensionskostnader. De senaste prognoserna visar på en ytterligare belastning på grund av nya indexeringsregler i den allmänna pensionen som medför en övervältring av pensionskostnader från staten till kommunsektorn. Den allmänna prisökningen genom en högre inflation och högre räntenivåer påverkar också kommunens pensionskostnader markant. Detta då pensionerna indexeras med prisbasbeloppet, vilket uppräknas med inflationen för perioden juni - juni året före aktuellt prognosår.

De totala pensionskostnaderna för 2026 (exkl. finansiell värdesäkring) beräknas uppgå till 260 mnkr. Av denna summa finansieras ca 190 mnkr genom den interndebitering som belastar styrelse och nämnder för de pensioner som tjänas in under 2026. Resterande kostnader belastar den gemensamma finansförvaltningen. Ökningen av pensionskostnader mellan 2022 och 2024 var mycket kraftigt men förutsatt en lägre inflation, bedöms kostnaderna minska till 2026.

Pensionsåtaganden som intjänats före år 1998 har aldrig värdesäkrats genom motsvarande resultat-redovisning utan har hittills redovisats som ansvarsförbindelse. Per den 31 augusti 2025 uppgick denna skuld till 1 176 mnkr varav 227 mnkr utgörs av särskild löneskatt. År 2026 beräknas utbetalningarna från ansvarsförbindelsen uppgå, inklusive särskild löneskatt, till ca 82 mnkr.

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Även om befolkningstillväxten ser ut att mattas av, så har Falun fortsatt höga investeringsnivåer under de kommande åren. På både kort och lång sikt är det därför av yttersta vikt att ha balans mellan intäkter och kostnader samt fokusera på driftkonsekvenser av investeringar och långsiktiga åtaganden. Varje generation ska bära sina kostnader, vilket kräver stort ansvarstagande och god budgetdisciplin.

Långsiktig planering och en stabil ekonomi gör det möjligt att klara tuffare perioder, satsa offensivt samt hantera nya förutsättningar och konjunkturväxlingar. Det förutsätter att alla bolag och förvaltningar har en budget i balans. En välskött ekonomi skapar trygghet för medarbetare och bidrar till möjligheterna att ge en bättre service till invånare, brukare och kunder.

Programmet för mandatperioden, som kommunfullmäktige fastställde den 20 april 2023, pekar ut sju målområden som är prioriterade under den kommande mandatperioden. Målområde ett fokuserar särskilt på vikten av god ekonomisk hushållning och definierar de övergripande målsättningarna för kommunen. Av programmet framgår att kommunen under mandatperioden har som mål att uppnå ett resultat på två procent av skatteintäkter och utjämning, en fortsatt förbättrad soliditet samt en självfinansieringsgrad av investeringar på minst 50 procent. Nedan förtydligas intentionerna från programmet för mandatperioden.

Mål 1. Kommunens resultat ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.

Sedan 2006 har kommunen haft som finansiell målsättning att resultatet ska uppgå till minst två procent av skatteintäkter och utjämning. Motiven till att uppnå ett sådant överskott är till exempel kommande års investeringsbehov, ökade kostnader för avtalspensioner, strävan att stärka soliditeten och en reserv för oförutsedda händelser.

De rådande omständigheterna vilka präglas av stor osäkerhet både i konjunkturläget och läget i världen pekar på att kommunens ekonomiska läge fortsatt kommer att vara ansträngt. Trots detta är det viktigt hålla fast vid den långsiktiga målsättningen. De senaste årens höga investeringsnivåer har också visat att kommunens resultat på sikt bör öka från 2,0% för att därigenom bidra till självfinansieringen av investeringarna och därigenom begränsning av kommande räntekostnader.

Mål 2. Soliditeten, inklusive ansvarsförbindelse för pensioner, ska förbättras.

Soliditeten (eget kapital i procent av totala tillgångar, exklusive förmedlade lån) speglar hur mycket tillgångar och skulder som ansamlats under tidigare generationer. Ur ett generationsperspektiv bör soliditeten beräknas med samtliga tillgångar och skulder, även inklusive de pensionsskulder som intjänats av personal före 1998 och som inte redovisas i balansräkningen.

Per 31 december 2024 uppgick soliditet inklusive pensionsskulder till 16 procent.

Mål 3. Självfinansieringsgraden, som snitt under en 5-årsperiod, ska vara minst 50 %.

Investeringar som görs i den kommunala verksamheten innebär kostnadsbelastningar över långa perioder. Det är därför viktigt att investeringarna finansieras så att kommande generationer inte belastas med effekter av tidigare investeringar. Självfinansieringsgraden visar till hur stor del kommunens investeringar finansieras enbart med medel som kommunen själv genererat.

Den tidigare målsättningen om, i princip, helt egenfinansierade investeringar ser ut att vara extremt svår att nå under planperioden. Skälen till stor självfinansiering är fortsatt mycket prioriterade. Efter en period av mycket strama ekonomiska förutsättningar och låga resultatnivåer förväntas nu en viss

återhämtning av konjunkturen kunna leda till att kommunens resultat åter stärks. Under den kommande femårsperioden 2026 – 2030 medför dock det fortsatt stora investeringsbehovet att självfinansieringsgraden ändå inte ser ut att nå upp till den långsiktigt hållbara nivån. Under planperioden 2026 - 2028 är målsättningen att självfinansieringsgraden ska ligga på minst 50 procent. Därefter måste andelen investeringar som egenfinansieras öka igen.

Ekonomisk sammanställning

Sammanfattning av satsningar och prioriteringar per nämnd för 2026

Utgångspunkten för den budget som presenteras är en oförändrad skattesats. Utdebiteringen ligger kvar på 22:06 per skattekrona för 2026.

Den generella uppräkningen mellan åren är 1,5 procent.

Punkter i fet stil nedan visar de justeringar som gjorts efter budgetbeslutet 2025-06-17.

Barn- och utbildningsnämnden

Förlängda satsningar

- Läsa-skriva-räkna (15,5 mnkr), näringslivsorienterad skola (1 mnkr) och arbetskläder i förskolan (1 mnkr) är satsningar som innebär en i enlighet med beslut för planperioden årlig ramförstärkning, totalt 17,5 mnkr

Ny satsning:

- Ramförstärkning grundskola, 14 mnkr
- **Ramförstärkning Resursskolan (ytterligare medel för drift med helårseffekt), 4 mnkr**

Prioritering:

- Stopp för ”skolmisslyckanden” - ökat stöd till barn med särskilda behov

Summa justerad ram jämfört med budgetbeslut 2024-11-21: 18 mnkr

Omsorgsnämnden

Förlängda satsningar

- Ramförstärkningen från 2024 och 2025 (totalt 150 mnkr) ligger till största del kvar men sänks till 120 mnkr

Ny satsning:

- Nedjustering av ram till följd av tidigare utebliven volymökning, -30 mnkr
- **Ytterligare justering av ram, -5 mnkr**

Prioritering:

- Ökad kostnadseffektivitet inom hemtjänsten

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: -35 mnkr

Arbetslivs- och socialnämnden

Förlängda satsningar:

- IOP kvinnojouren Kullan (1 mnkr), boendestödjare (0,75 mnkr), RIA lågtröskelboende (1 mnkr), volymökning missbruk (2 mnkr), skyddat boende/våld i nära relation (2,5 mnkr), arbetsträningsplatser via Möbelpoolen och Café Rekommenderas (1,35 mnkr) är satsningar som innebär en i enlighet med beslut för planperioden årlig ramförstärkning, totalt 8,6 mnkr

Ny satsning:

- Volymökning missbruk, 2 mnkr
- Skyddat boende/våld i nära relation, 2,5 mnkr

Prioritering:

- Ökad kostnadseffektivitet inom missbruksverksamheten

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 4,5 mnkr

Kultur- och fritidsnämnden

Förlängda satsningar:

- Korta kön till kulturskolan (1 mnkr) och bibliotek, läsa/skriva-projektet (0,4 mnkr) är satsningar som innebär en i enlighet med beslut för planperioden årlig ramförstärkning, 1,4 mnkr

Ny satsning:

- Ramjustering faktisk driftskostnad för nya badhuset, 7 mnkr
- Tillskottet för uppdaterad Slättaanläggning finns kvar men ramväxlas till kommunstyrelsen och får äskas av nämnden från utvecklingsreserven, -1 mnkr
- **Ramförstärkning avtal med Fotbollsvår, 2 mnkr**

Prioritering:

- Mer effektivt utnyttjande av lokaler
- Anpassning av verksamheten för att uppnå budget i balans

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 8 mnkr

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Förlängd satsning:

- VA-rådgivare (1 mnkr) är en satsning som innebär en i enlighet med beslut för planperioden årlig ramförstärkning, 1 mnkr

Ny satsning:

- Ramjustering kapitalkostnader för redan genomförda investeringar, 3 mnkr

Prioritering:

- Ta fram en vindbruksplan

- Omprioritera utredningsarbete i enlighet med beslutat mandatperiodsprogram
- Utveckla exploateringsarbetet med syfte att möjliggöra för fler arbetstillfällen

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 3 mnkr

Myndighetsnämnden för bygg och miljöfrågor

Prioritering:

- Dialog med medborgare med fokus på samverkan och positivt bemötande

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 0 mnkr

Servicenämnden

Ny satsning:

- Ramjustering evakueringskostnader renovering Västra skolan, 4 mnkr

Prioritering:

- Ökad kostnadseffektivitet inom sektion fastighet och drift
- Genomlysning fastighetsbeståndet
- **Påskyndat hållbarhetsarbete**

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 4 mnkr

Valnämnden

Ny satsning:

- Mobil vallokal med syfte att öka valdeltagandet samt inköp av digital utrustning, 0,5 mnkr

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: 0,5 mnkr

Kommunstyrelsen

Förlängd satsning:

- IT-utveckling/digitalisering (4,5 mnkr) och satsning på landsbygdsutveckling (2,5 mnkr), samordnare handlingsplan våld i nära (0,4 mnkr) och drift/kapitalkostnader för Korsnäsdammen (3 mnkr) är satsningar som innebär en i enlighet med beslut för planperioden årlig ramförstärkning, 10,4 mnkr

Ny satsning:

- Nedjustering av ram, behov av besparing, -1,5 mnkr

Prioritering:

- Mer ändamålsenlig organisering av näringslivs-, kommunikations- och hållbarhetsfrågorna med syfte att skapa synergier mellan verksamheterna och i relation till politiken

Summa justerad ram efter budgetbeslut 2024-11-21: -1,5 mnkr

Kommunstyrelsens reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser samt icke förvaltningsanknuten verksamhet

Kommunstyrelsens reserv omsluter **20 mnkr**. Syftet med den reserven är att dels utgöra en reserv för särskilda utvecklingssatsningar omfattande **12 mnkr**, dels utgöra en buffert på **8 mnkr** för oförutsedda händelser. Ansvarig nämnd äskar medlen för utpekad utvecklingssatsning när projektet är redo för genomförande.

Förlängd satsning:

- Utvecklingssatsning för genomförande av handlingsplan för brottsförebyggande insatser (2 extra ungdomsstödjare), 0,5 mnkr

Ny satsning:

- Utvecklingssatsning för genomförande av handlingsplan för brottsförebyggande insatser (2 extra ungdomsstödjare), 0,5 mnkr
- Utvecklingssatsning för genomförande av handlingsplan för brottsförebyggande insatser (Hela Falun och Aktiv fritid) flyttas till ”ej förvaltningsanknuten verksamhet”, -1,5 mnkr
- Utveckling av Slättanläggningen, 1 mnkr
- **IT-satsningar (säkerhet/datakommunikationsutrustning/licenser), ca 10 mnkr**

Prioritering:

- Inför en rutin som säkerställer att beslutade driftsmedel för att täcka driftskostnader kopplade till en investering faller ut som tillskott i en nämnds ram först när investeringen faktiskt har genomförts.

Summa ram, utvecklingssatsningar: 12 mnkr

Kollektivtrafik

- Ökade kostnader, 0,75 mnkr

Summa justerad efter budgetbeslut 2024-11-21: 0,75 mnkr

Ej förvaltningsanknuten verksamhet (utvalt)

Dalaflyget/Dala Airport

- Minskade kostnader ny organisation, - 1,2 mnkr

Visit Dalarna

- Minskade kostnader ny organisation, - 1,1 mnkr

Räddningstjänsten Dala Mitt RDM

- Ökade kostnader ny organisation, 1,9 mnkr

Hela Falun (utvecklingssatsning/BRÅ)

- Ramväxling från KS reserv, 0,76 mnkr

Aktiv fritid (utvecklingssatsning/BRÅ)

- Ramväxling från KS reserv, 0,7 mnkr

Summa justerad efter budgetbeslut 2024-11-21: -0,4 mnkr

Diagram: Fördelning i procent av kommunens totala budgetomslutning (4,7 miljarder)

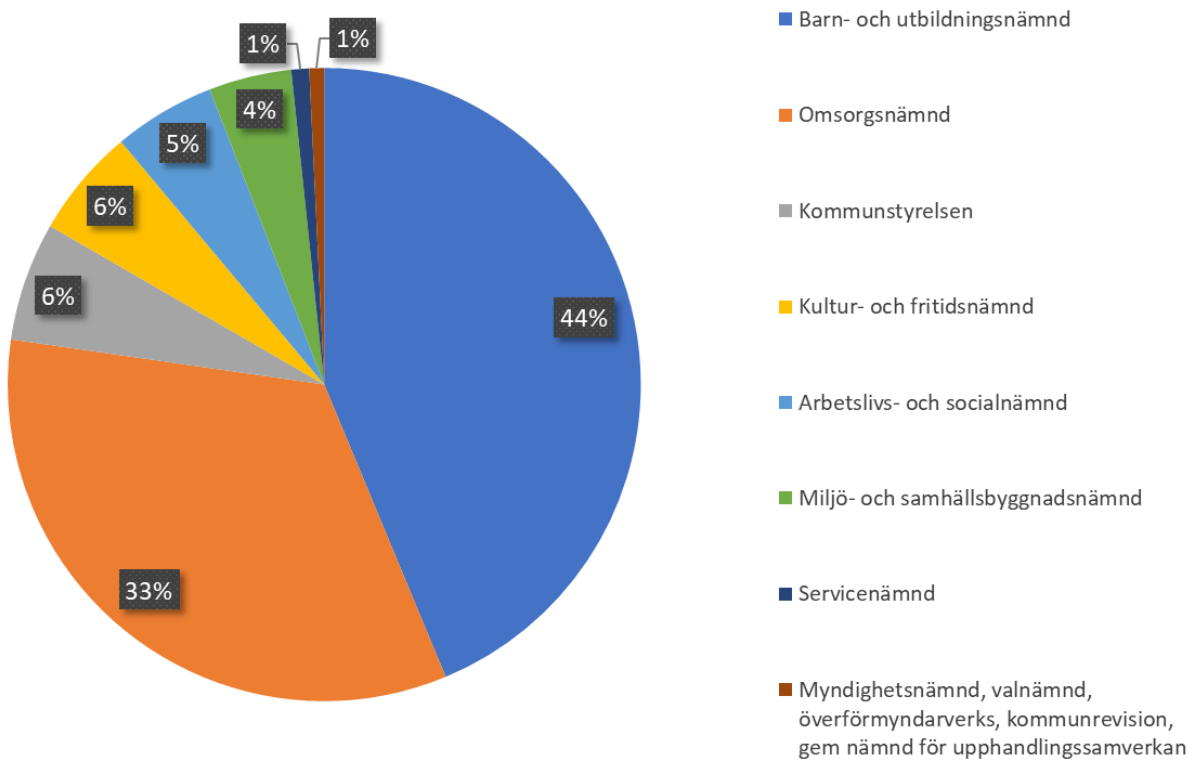

Driftramar för budget 2026 och ekonomisk plan 2027 och 2028 (belopp i mnkr)

Styrelse/Nämnd	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Kommunstyrelsen:				
Kommunstyrelseförvaltningen inkl. kommundirektören	102,8	107,7	109,1	110,7
Beslutsorgan	23,1	21,4	21,7	22,0
Reserv - utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser	18,5	19,9	17,9	17,9
Kollektivtrafik	34,1	35,3	35,9	35,9
Ej förvaltningsanknuten verksamhet	96,9	98,0	101,2	101,2
Summa kommunstyrelsen	**275,4**	**282,4**	**285,8**	**287,7**
Barn- och utbildningsnämnd	1 944,3	2 032,2	2 105,3	2 141,6
Omsorgsnämnd	1 527,7	1 547,7	1 599,3	1 623,1
Arbetslivs- och socialnämnd	237,5	241,3	244,7	248,3
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnd	192,0	204,0	207,7	211,8
MSN exploateringsverksamhet	-15,0	-15,0	-16,0	-14,0
Myndighetsnämnd	15,2	16,3	17,6	17,8
Kultur- och fritidsnämnd	247,1	260,5	266,5	270,4
Servicenämnd	36,4	33,5	38,2	36,9
Valnämnd	0,2	3,3	0,3	0,3
Gem nämnd för alkoholhandläggning	0,0	0,0	0,0	0,0
Gem nämnd för upphandlingssamverkan	7,0	7,1	7,2	7,3
Överförmyndarverksamhet	6,4	6,5	6,6	6,7
Kommunrevision	2,7	2,7	2,8	2,8
Summa verksamheter drift	**4 477,1**	**4 622,6**	**4 765,9**	**4 840,8**
Centralt finansierad pensionskostnad	74,6	68,8	66,4	67,6
Avgår intern intäkt för interna kapitalkostnader	-311,8	-315,2	-351,0	-362,2
Summa totalt	**4 239,9**	**4 376,1**	**4 481,3**	**4 546,1**

Ramväxlingar mellan nämndernas driftbudgetar

Ovanstående driftramar innehåller, förutom den politiska ledningens prioriteringar, ramväxlingar enligt nedan:

Komplettering januari 2026

- Ramväxling avseende effekter av hyresmodellen (rättelse av gjord ramväxling juni 2024) för åren 2026-2028 – 5,6 mnkr mellan nämnderna
- Ramväxling avseende organisatorisk hemvist för verksamhetskommunikatörer – 3,8 mnkr från kommunstyrelsen till nämnderna.

Komplettering november 2025

- Ramväxling avseende höjd internränta från 2,5% till 2,75% - totalt 8,6 mnkr från samtliga nämnder till den kommunövergripande finansieringen
- Ramväxling avseende organisatorisk hemvist VA-samordnare- 1 mnkr från miljö- och samhällsbyggnadsnämnden till myndighetsnämnden

- Ramväxling avseende organisatorisk hemvist för världsarvssamordnare – 1,1 mnkr från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen
- Ramväxling avseende digital bildbank – 0,2 mnkr från samtliga nämnder till kommunstyrelsen
- Återställning av kompletterande ramväxling avseende effekterna av hyresmodellen för åren 2026 och 2027 – totalt 8,5 mnkr 2026 (och 11,5 mnkr för 2027 och 2028) mellan servicenämnden och övriga nämnder

Följande ramväxlingar beaktades i KF i juni 2025

- Ramväxling avseende effekt av sänkt PO-påslag med 0,74 procentenheter – totalt 15,8 mnkr från samtliga nämnder till den kommunövergripande finansieringen
- Ramväxling avseende organisationsförändring för korttidstillsyn LSS – 3,4 mnkr från omsorgsnämnden till barn- och utbildningsnämnden
- Ramväxling avseende flytt av fyra servrar – 0,65 mnkr från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelseförvaltningen
- Ramväxling avseende ersättning till Centrala Stadsrum för besöksräkning – 0,1 mnkr från miljö- och samhällsbyggnadsnämnden till ej förvaltningsanknuten verksamhet
- Ramväxling avseende bidrag till Hela Falun ideell förening – 0,8 mnkr från kommunstyrelsens reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser till ej förvaltningsanknuten verksamhet
- Ramväxling avseende finansiering av projektet Aktiv fritid (BRÅ Britsarvet) – 0,7 mnkr från kommunstyrelsens reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser till ej förvaltningsanknuten verksamhet
- Ramväxling avseende driftskostnader kopplat till investering i Slättaanläggningarna – 1 mnkr från kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsens reserv för utvecklingssatsningar och oförutsedda händelser

Investeringar 2026 – 2030

Investeringstakten har under senare år varit hög och ser fortsatt mycket hög ut under kommande planeringsperiod. På kort sikt måste kommunen hantera ökande investeringsbehov i skolor och vård- och omsorgsboenden, lokaler, park- och gatuanläggningar, men även stora demografiska förändringar. Oberoende av om detta sker genom att kommunen bygger i egen regi eller hyr externt påverkas nämndernas driftkostnader.

Enligt investeringsplanen uppgår investeringarna till 713 mnkr 2026, 608 mnkr 2027 och 572 mnkr 2028. Detta innebär att investeringarna under planperioden inte kan finansieras med eget kapital till 100 procent. För att kunna hålla planperiodens höga investeringsnivå krävs att Falu kommun ökar sina lån i takt med att investeringarna genomförs. Lånebehovet kan begränsas om försäljning av fastigheter som är dåligt utnyttjade eller inte används för kommunal verksamhet genomförs.

För åren 2029–2030 återfinns investeringsbehov för 731 mnkr 2029 och 594 mnkr 2030. Största enskilda posterna dessa år är fortsatta satsningar på förskolor, skolor, vård- och omsorgsboenden, gruppbostäder samt ett nytt parkeringshus på Postenparkeringen.

Servicenämndens fastighetsinvesteringar under planperioden avser flera nya förskolor och investeringar i skolbyggnader. Det är viktigt med kontinuerlig och långsiktig dialog mellan servicenämnden och barn- och utbildningsnämnden för att skapa kostnadseffektiva, långsiktiga lokallösningar. Underhållsrenoveringar i ventilation och skolköksrenoveringar fortsätter enligt plan. Planer finns även för flera gruppbostäder inom LSS. Alternativ till egen byggnation kan vara hyreskontrakt i externa lokaler, något som avgörs beroende på det långsiktiga behovet.

Investeringsplanen inkluderar två nya vård- och omsorgsboenden. Som ett komplement till dessa båda investeringar i egen regi pågår också hyresvärdsupphandling. En hyresvärdsupphandling är en offentlig upphandling där kommunen söker en fastighetsägare (hyresvärd) som kan erbjuda lokaler för kommunal verksamhet, till exempel ett vård- och omsorgsboende. Det handlar alltså inte om att köpa en byggnad, utan om att hyra lokaler som uppfyller vissa krav. Syftet med hyresvärds-upphandlingen är bland annat att kommunen snabbare ska kunna möta det ökade behov av platser som följer av en växande andel äldre i befolkningen.

Om- och tillbyggnation av Kristinehallen och Dalateatern, det nya parkeringshuset på Postenparkeringen och renovering av Korsnäsdammen finns med i investeringsplanen. Framtida driftskostnader kopplat till dessa investeringar (60 procent gällande Korsnäsdammen) förväntas inte komma att belasta kommunens budget. Exklusive dessa fyra poster uppgår investeringarna till 623 mnkr 2026, 600 mnkr 2027 och 561 mnkr 2028. Det är dessa nivåer som ska hanteras i förhållande till begränsningen på genomförande av investeringar för högst 1,5 mdkr under planperioden 2026 – 2028.

Samtliga investeringar överstigande 5 mnkr ska ha en tidplan för start och avslut, dvs när investeringen tas i bruk, där även betalningsflödet specificeras. Uppföljning och revidering av dessa planer sker i samband med ordinarie periodrapportering.

Vid beräkning av kapitalkostnader kommer den av SKR föreslagna internräntan, som för 2026 uppgår till 2,75 procent (en ökning med 0,25 procentenheter jämfört med 2025), att tillämpas.

Tabellen nedan visar investeringsutrymme för respektive nämnd.

Investeringsbudget 2026 med plan för 2027–2030 (belopp i mnkr)

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Utanför plan 2029	Utanför plan 2030
Kommunstyrelsen	68,5	23,4	20,6	29,9	4,8
Servicenämnden	500,5	427,5	453,0	592,5	428,5
Barn- och utbildningsnämnden	12,1	7,6	7,6	7,1	7,1
Omsorgsnämnden	12,9	16,9	3,9	4,9	7,9
Arbetslivs- och socialnämnden	0,1	2,1	2,1	1,1	0,0
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	103,9	120,6	74,5	91,1	142,0
Kultur- och fritidsnämnden	15,2	10,0	11,0	4,2	3,4
SUMMA INVESTERINGAR	**713,2**	**608,0**	**572,6**	**730,8**	**593,7**
SUMMA EXPLOATERINGAR	**19,0**	**17,0**	**45,0**	**54,5**	**71,0**

Den kommunala budgeten belastas också av de investeringar på Lugnetområdet som genomförs i det helägda bolaget LUFAB:s regi, då dessa anläggningar till största del hyrs av kultur- och fritidsnämnden.

Planerade investeringar och exploateringar 2026 - 2030 (belopp i mnkr)

Tabellerna nedan visar kommunens planerade investeringar och exploateringar under perioden 2026 - 2030.

För investeringsprojekt överstigande 5 mnkr krävs ett igångsättningstillstånd av kommunstyrelsen. Denna prövning görs med hänsyn till kommunens likviditetsläge. Investeringsprojekt som krävt ett igångsättningstillstånd ska alltid slutredovisas i kommunstyrelsen. I tabellerna har de investeringar och exploateringar med planerad start för genomförande 2026 – 2030 och som omfattas av kravet på igångsättningstillstånd av kommunstyrelsen markerats med fet stil.

Investering	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Förskolor Förskola **Vika, Svärdsjö, Lasarettet**, **Britsarvet**, **Jungfrun**, **Södra Falun,** och **Grycksbo**	25	35	135	230	70	495
Grundskolor Sundbornsskolan, anpassad grundskola Britsarvet, **Hälsingbergsskolan**, **Västra skolan**, **Hälsinggårdsskolan**, **Linghedsskolan**, **Danholn**, **resursskola**, **gymnastiksalar Södra och Östra skolan**	205	193	171	125	55	748
Vård- och omsorgsboenden **Vård- och omsorgsboende 2028 och 2029**	0	0	10	85	150	245
Gruppbostäder **Gruppbostäder klara 2026, 2027, 2028, 2029 och 2030,** LSS ”Små stugor”	40	27	22	22	23	134
Skyldigheter och åligganden Ventilation och energieffektiviseringar, skolor övr larm, myndighetskrav mm	45	45	45	45	45	225
Övriga fastighetsinvesteringar Kristinehallen, fastighetsförvärv markreserven, köksrenoveringar, matsalar och gymnastiksalar, övriga investeringar inom omsorg och gymnasieskolor, övriga energiåtgärder, övriga mindre åtgärder, **Dalateatern**, **Slättaanläggningarna**, **produktionskök Haraldsbo** och **ventilation Kulturhuset**	206	148	90	105	105	654
Gator, vägar och broar **Centralbron**, **Masugnsbron**, årliga beläggningsarbeten, Falu cykelkommun/säkra skolvägar, **Surbrunns trafikplats** och flödeshöjande åtgärder Korsnäsvägen	56	66	30	52	49	252
Övrig infrastruktur **Postenparkeringen P-hus**, **Stora torget,** Korsnäsdammen, övriga flödesfrämjande åtgärder, reinvestering och utbyggnad belysning, förbättringar lek- och fritidsanläggningar, Hyttgårdsparken miljöåtgärder, årlig parkförnyelse, årliga byggnadsverk (broar, konstbyggnader mm), renovering elljusspår	60	34	32	20	71	229
Maskiner och inventarier	77	61	38	48	26	249
SUMMA INVESTERINGAR	**713**	**608**	**573**	**731**	**594**	**3231**

Exploatering	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Bostadsetableringar **Tallskogen 3, Surbrunnshagen, Simonsberget, Strandvägen**	10	15	45	53	70	193
Verksamhets- och industriområden*	9	2	0	2	1	14
SUMMA EXPLOATERINGAR	**19**	**17**	**45**	**55**	**71**	**207**

** Gällande verksamhets- och industriområden pågår arbete med att ta fram nya utvecklingsområden utifrån reviderad näringslivsstrategi för Falu kommun. Detta kommer att generera exploateringsutgifter i form av detaljplanering, förprojektering och projektering för åren 2028 - 2030. De ekonomiska kalkylerna för dessa utvecklingsområden är inte färdiga ännu.*

Investeringar i kommunkoncernen (belopp i mnkr)

De kommande åren har samtliga bolag flera stora planerade investeringsprojekt. Projekten utgår ifrån bolagets ändamål enligt bolagsordningen och enligt ägardirektiven.

Kopparstaden AB

Investeringarna för Kopparstaden AB avser både stora reinvesteringar och upprustning i så kallade miljonprogramsområden. I enlighet med ägardirektivet planerar bolaget även för nyproduktion för att bidra till bostadsutbudet i kommunen. Enligt bolagets principer ska reinvesteringar finansieras med egna medel, och utökade lån tas endast för nyproduktion.

Falu Energi och Vatten-koncernen

Investeringarna för Falu Energi och vatten-koncernen avser både reinvesteringar och upprustning av el- och VA-nätet men även det kommande projektet Framtidens Främby som handlar om ny- och ombyggnation av reningsverket i Falun. Även Falu Energi & Vatten AB har som målsättning av investeringarna i bolagets verksamheter (förutom VA) ska finansieras med egna medel. Utökade lånebehov uppstår endast för VA-verksamheten där lagstiftningen begränsar möjligheter att vinst och därigenom finansiering med egna medel.

Lugnet i Falun AB

Investeringarna i Lugnet i Falun AB avser nästan uteslutande investeringar som initieras och sker på uppdrag av Falu kommun. Den största investeringen för bolaget avser utveckling av isanläggningarna, vilket sker i samverkan med Falu kommun.

	Kopparstaden AB						Falu Energi & Vatten AB						Lugnet i Falun AB					
	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
Investeringar	382	310	299	273	346	346	324	566	521	476	293	275	12	112	77	7	7	7

Resultaträkning 2026–2028

Belopp i mnkr	Prognos aug-25	Budget 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens nettokostnad	-4 251,0	-4 239,9	-4 375,8	-4 480,7	-4 545,3
- varav pensionskostnad	-266,4	-269,2	-259,2	-263,1	-270,8
Avskrivningar	-190,0	-215,0	-217,2	-242,6	-255,4
Summa verksamhetens nettokostnad	**-4 441,0**	**-4 454,9**	**-4 593,0**	**-4 723,3**	**-4 800,7**
Skatteintäkter	3 566,0	3 591,5	3 708,5	3 857,7	4 003,6
Generella statsbidrag o utjämning	962,0	971,3	983,5	1 023,7	1 048,1
Summa skatteintäkter	**4 528,0**	**4 562,8**	**4 692,0**	**4 881,5**	**5 051,6**
Finansiella intäkter	42,0	44,1	51,7	43,6	43,9
Finansiella kostnader	-71,0	-71,5	-79,2	-93,0	-103,3
-varav ränta pensionsskuld	-11,7	-11,8	-5,5	-7,7	-10,6
Summa finansnetto	**-29,0**	**-27,4**	**-27,5**	**-49,4**	**-59,4**
Årets resultat	**58,0**	**80,5**	**71,5**	**108,7**	**191,6**
Reserverat under eget kapital ***)***					
Resultat	**58,0**	**80,5**	**71,5**	**108,7**	**191,6**
Resultat i % av skatter och utjämning	1,3%	1,8%	1,5%	2,2%	3,8%
Finansiellt mål, 2% av skatter och utjämning	90,6	91,3	93,8	97,6	101,0

Avstämning mot balanskrav

Balanskravet, den av riksdagen fastställda nedre gränsen för den ekonomiska utvecklingen i en kommun, innebär att resultatet varje år ska vara positivt, d.v.s. intäkterna måste överstiga kostnaderna. Men ett nollresultat är inte tillräckligt för att på lång sikt uppnå kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. Bedömningen är att kravet på god ekonomisk hushållning kan anses tillgodosett när årets resultat uppgår till minst två procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning.

I enlighet med reglerna om balanskravet ska negativa resultat återställas inom tre år. Inga ansamlade förluster från tidigare år finns i Falu kommuns resultat. Prognosen för 2025 pekar på att Falu kommun kommer att uppnå ett positivt resultat för året.

Kommunen har tack vare de senaste årens goda resultat byggt upp en resultatutjämningsreserv (RUR) som uppgår till 184 mnkr. Syftet med resultatutjämningsreserven är att jämna ut effekter av en lågkonjunktur. Enligt kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning och RUR kan medel ur RUR disponeras under en lågkonjunktur när skatteintäktsutvecklingen under ett enskilt år är lägre än den genomsnittliga tioåriga utvecklingen.

Möjligheten att reservera medel till en RUR upphörde i och med räkenskapsåret 2023. Under en övergångsperiod fram till år 2033 finns dock möjlighet för en kommun som har en RUR, att ta medel från reserven i anspråk i enlighet med tidigare regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

Från och med 2024 finns möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER). Kommunfullmäktige fattade beslut i december 2024 om reviderade riktlinjer för God ekonomisk hushållning som även innehåller riktlinjer för reservering och nyttjande av resultatreserv.

Balansräkning 2026–2028

Belopp i mnkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Anläggningstillgångar	**5 911,7**	**6 294,1**	**6 656,4**
Omsättningstillgångar	**822,7**	**818,1**	**925,9**
Summa Tillgångar	**6 734,5**	**7 112,2**	**7 582,3**
Eget kapital	**2 041,5**	**2 150,2**	**2 341,8**
Avsättningar			
-pensioner	323,4	321,0	321,7
-avsättning löneskatt	78,5	77,9	78,0
-andra avsättningar	34,0	34,0	34,0
Summa avsättningar	**435,9**	**432,9**	**433,7**
-Långfristiga skulder	3 137,0	3 421,0	3 715,0
-Kortfristiga skulder	1 120,1	1 108,1	1 091,7
Summa skulder	**4 257,1**	**4 529,1**	**4 806,7**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	**6 734,5**	**7 112,2**	**7 582,3**
Ansvarsförbindelse för pensionsförpliktelser			*986,6*

Kassaflödesanalys 2026–2028

Belopp i mnkr	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Den löpande verksamheten			
Årets resultat	71,5	108,7	191,6
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	203,0	227,6	239,9
Medel från verksamheten före förändringar av rörelsekapital	*274,5*	*336,3*	*431,5*
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av lager	0,0	0,0	0,0
Förändring av fordringar (- anger ökning av fordringar)	0,0	0,0	0,0
Förändring av skulder (+ ökning av skulder)	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**274,5**	**336,3**	**431,5**
Investeringsverksamheten			
Investering i anläggningstillgångar	-732,2	-625,0	-617,6
Försäljning av anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0
Erhållet investeringsbidrag	68,5	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**-663,8**	**-625,0**	**-617,6**
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån(+)/amortering av skuld(-)	413,0	284,0	294,0
Ökning(-)/minskning(+) av långfristiga fordringar	0,0	0,0	0,0
Minskning av avsättningar pga utbetalningar			
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**413,0**	**284,0**	**294,0**
Årets kassaflöde	**23,7**	**-4,7**	**107,9**
Likvida medel vid årets början	392,4	416,1	411,4
Likvida medel vid årets slut	**416,1**	**411,4**	**519,3**